

Stan i ochrona środowiska w województwie wielkopolskim w 2023 r.

26.09.2024 r.

↑ **2,3%**

Wzrost masy zebranych odpadów komunalnych w porównaniu z 2022 r.

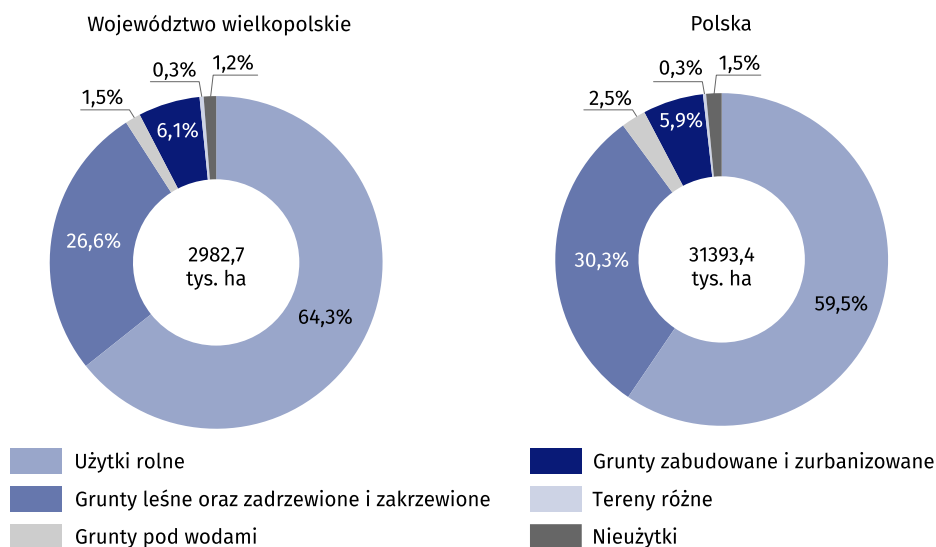
W 2023 r. zakłady uznane za szczególnie uciążliwe dla środowiska wyemitowały o 26,8% mniej zanieczyszczeń pyłowych i o 23,8% mniej zanieczyszczeń gazowych niż przed rokiem. Spadła ilość wytworzonych odpadów przemysłowych o 18,2%, natomiast wzrosła masa zebranych odpadów komunalnych o 2,3%. Masa odpadów zebranych selektywnie wzrosła o 4,9%.

Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania gruntów

Według stanu w dniu 1 stycznia 2024 r. powierzchnia geodezyjna województwa wynosiła 2982,7 tys. ha, tj. 9,5% powierzchni kraju. Wielkopolskie było 2. co do wielkości województwem po mazowieckim. Tereny miejskie zajmowały 163,9 tys. ha, tj. 5,5% powierzchni ogółem, a wiejskie – 2818,8 tys. ha, tj. 94,5%. W ciągu ostatnich 5 lat powierzchnia terenów miejskich zwiększyła się o 9,2 tys. ha (o 6,0%).

Powierzchnia województwa stanowiła 9,5% ogólnej powierzchni kraju

Wykres 1. Struktura powierzchni według kierunków wykorzystania w 2024 r.
Stan w dniu 1 stycznia

Użytki rolne zajmowały 1916,6 tys. ha, tj. 64,3% ogólnej powierzchni województwa, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 793,5 tys. ha (26,6%), grunty zabudowane i zurbanizowane – 163,9 tys. ha (5,5%), w tym tereny mieszkaniowe – 42,4 tys. ha (1,4%), a tereny komunikacyjne – 91,1 tys. ha (3,1%). Pozostała powierzchnia to grunty pod wodami – 45,2 tys. ha (1,5%), nieużytki – 36,4 tys. ha (1,2%) oraz tereny różne – 10,4 tys. ha (0,3%).

W ogólnej powierzchni prze-
ważały użytki rolne – 64,3%,
a także grunty leśne oraz za-
drzewione i zakrzewione –
26,6%

W stosunku do stanu z 2023 r. odnotowano m.in. wzrost powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych – o 2,9 tys. ha (o 1,6%), w tym terenów przemysłowych – o 1,5 tys. ha (o 12,2%), a także gruntów pod wodami – o 0,3 tys. ha (o 0,8%). Mniejszy natomiast był areal użytków rolnych o 3,0 tys. ha (o 0,2%).

Ochrona zasobów powierzchni ziemi

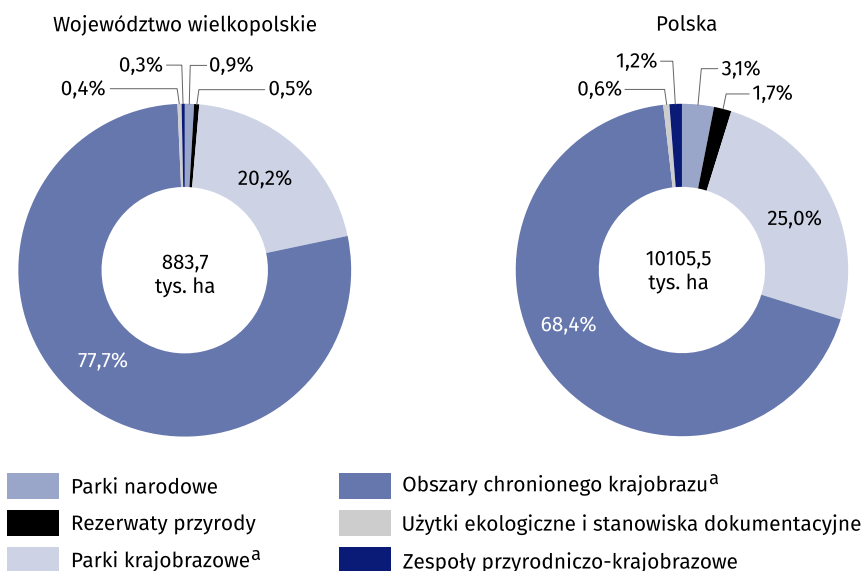
W końcu 2023 r. łączna powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wyniosła 9,3 tys. ha (o 7,7% mniej niż przed rokiem). W porównaniu z innymi województwami był to największy obszar i stanowił 15,5% krajowej powierzchni wymagającej rekultywacji i zagospodarowania. W przeważającej części, tj. w 98,2% były to grunty zdewastowane.

W 2023 r. zrehabilitowano 204 ha gruntów (ponad 80% mniej niż przed rokiem), a 278 ha (ponad 7-krotnie więcej niż w 2022 r.) zagospodarowano. Przeznaczono je głównie na cele rolne oraz leśne (92,6% gruntów zrehabilitowanych i 99,3% gruntów zagospodarowanych). Stopień rekultywacji oraz zagospodarowania gruntów zdewastowanych i zdegradowanych jest nadal niski i w 2023 r. wyniósł odpowiednio 2,2% i 3,0% (w 2022 r. 11,5% i 0,4%) ogólnej powierzchni tych gruntów.

W trybie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych w 2023 r. wyłączono z produkcji 604 ha (618 ha w 2022 r.), z czego 585 ha stanowiły grunty rolne, a 19 ha – leśne. Ponad dwie trzecie wyłączonej powierzchni przeznaczono pod budowę osiedli mieszkaniowych – 421 ha, tj. 69,7%, a na tereny przemysłowe – 93 ha, tj. 15,4%.

Wykres 2. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

a Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona wyniosła 883,7 tys. ha (o 0,1 tys. ha więcej niż w 2022 r.) i stanowiła 29,6% ogólnej powierzchni województwa oraz 8,7% prawnie chronionej powierzchni kraju.

Obszary chronionego krajobrazu zajmowały 686,4 tys. ha, parki krajobrazowe – 178,6 tys. ha, parki narodowe – 8,0 tys. ha, rezerваты przyrody – 4,6 tys. ha, użytki ekologiczne i stanowiska dokumentacyjne – 3,5 tys. ha, a zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 2,6 tys. ha. Na 1 mieszkańca przypadały 2533 m² powierzchni prawnie chronionej (wobec 2529 m² w 2022 r.), a w kraju – 2685 m² (wobec 2678 m²).

Na terenie województwa 3788 obiektów (o 23 mniej niż w 2022 r.) spełniało wymogi kwalifikujące do uznania za pomniki przyrody. Obiekty te to przede wszystkim pojedyncze drzewa – 79,3%, grupy drzew – 14,8%, głązy narzutowe oraz aleje – po 2,3%.

Sieć obszarów Natura 2000, w skład której wchodzi część obszarów prawnie chronionych zajmowała 654,0 tys. ha, z czego na specjalne obszary ochrony ptaków przypadało 409,5 tys. ha (tj. 13,7% powierzchni ogólnej województwa), a na specjalne obszary ochrony siedlisk – 244,4 tys. ha (8,2%).

Grunty zdegradowane i zdewastowane stanowiły 0,3% powierzchni województwa

Średnio na 1 mieszkańca województwa przypadało 2533 m² powierzchni prawnie chronionej

Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

W 2023 r. za szczególnie uciążliwe dla środowiska uznano 143 zakłady (w 2022 r. – 139). Najwięcej takich zakładów zlokalizowano na terenie Poznania – 15, powiatu poznańskiego – 13, Kalisza – 9 oraz powiatu pilskiego – 8, natomiast w powiatach grodziskim, obornickim i pleszewskim nie było zakładów emitujących zanieczyszczenia powietrza.

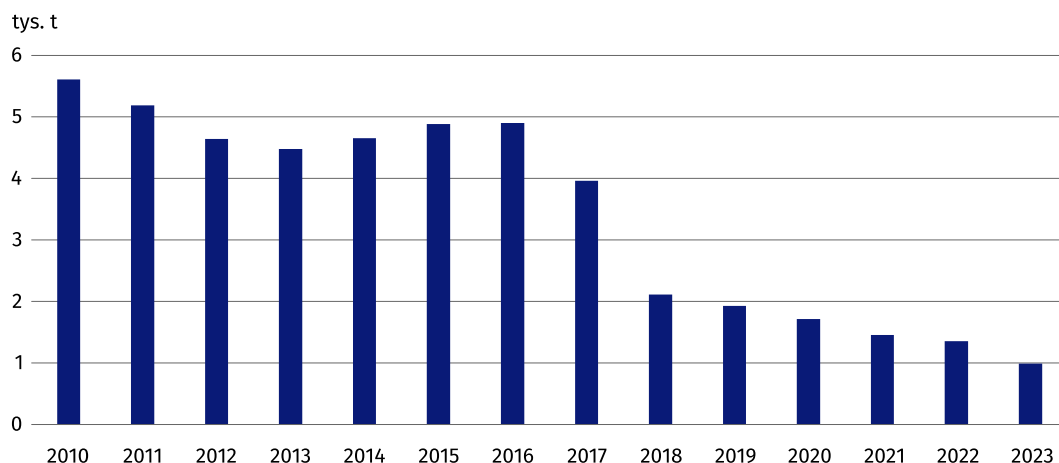
Kolejny rok z rzędu zanotowano spadek emisji zanieczyszczeń powietrza. Całkowita emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (bez dwutlenku węgla) z zakładów uznanych za uciążliwe dla czystości powietrza wyniosła 23,1 tys. ton i była o 14,6% mniejsza niż przed rokiem.

Łączna emisja zanieczyszczeń pyłowych wyniosła 1,0 tys. ton (o 26,8% mniej niż w 2022 r.) i stanowiła 6,2% pyłów, które trafiły do atmosfery w kraju. Pod względem ilości wyemitowanych pyłów wielkopolskie lokowało się na 6. miejscu w kraju. W przeliczeniu na 1 km² powierzchni wielkość emisji kształtowała się na poziomie 0,03 tony (w kraju 0,05 tony). Przeważająca ilość zanieczyszczeń, tj. 51,5% (przed rokiem 49,6%) pochodziła ze spalania paliw. Najwięcej zanieczyszczeń pyłowych wyemitowały zakłady działające na terenie Konina – 12,3%, powiatów czarnkowsko-trzcianeckiego – 11,6% i kolskiego – 9,3% oraz Poznania – 9,1%.

W końcu 2023 r. urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych posiadało 77 zakładów, tj. 53,8% zakładów uciążliwych dla czystości powietrza. W zainstalowanych urządzeniach zatrzymano 99,5% wytworzonych pyłów (w kraju 99,9%), a najwyższe wskaźniki redukcji odnotowano w Koninie – 99,9%, Poznaniu – 99,8%, Lesznie – 99,3% oraz powiecie ostrowskim – 99,1%.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych w przeliczeniu na 1 km² powierzchni województwa wyniosła 0,03 tony

Wykres 3. Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza

W okresie jesienno-zimowym pojawia się zjawisko występowania wysokich stężeń pyłu zawieszonego w powietrzu, zwane potocznie smogiem. Pomimo zmniejszania emisji prekursorów pyłów (zwłaszcza dwutlenku siarki) oraz działań podejmowanych na rzecz redukcji stężeń pyłu zawieszonego w powietrzu, wysokie stężenia drobnych frakcji pyłu zawieszonego (PM₁₀ i PM_{2,5}) pozostają jednym z najistotniejszych problemów dotyczących jakości powietrza.

W 2023 r. emisja pyłu zawieszonego PM₁₀¹ wyniosła 33351 ton i stanowiła 10,4% wielkości krajowej, natomiast emisja pyłu PM_{2,5} – 23220 ton, tj. 9,8% ilości wyemitowanej w kraju.

Głównym źródłem emisji pyłu PM₁₀ był sektor komunalno-bytowy (64,5% ogółu emisji). Znaczący udział miała także emisja generowana przez transport drogowy (7,2%) oraz emisja punktowa – pochodząca głównie ze spalania paliw do celów energetycznych i z procesów technologicznych w zakładach przemysłowych (5,2%). Emisja z hałd i wyrobisk wynosiła 0,2%.

¹ Źródłem danych o pyłach PM₁₀ oraz PM_{2,5} jest „Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim” – raport za 2023 r., opracowany w Regionalnym Wydziale Monitoringu Środowiska w Poznaniu Departamentu Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Sektor komunalno-bytowy był także głównym źródłem emisji pyłu PM_{2,5} (stanowił 85,6% jego ogólnej emisji), a w dalszej kolejności transport drogowy (5,7%), emisja punktowa (5,0%), a także hałdy i wyrobiska (0,2%).

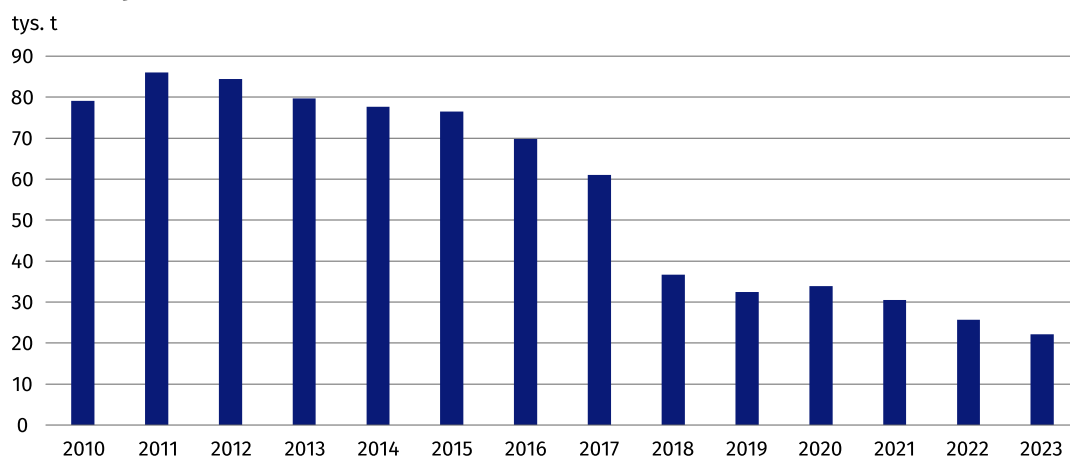
Ocena jakości powietrza pod względem występowania pyłu PM₁₀ opiera się na dwóch wartościach, tj. stężeniach średnich dla roku oraz liczbie dni z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego przez średnie stężenia dobowe. W 2023 r. na żadnym ze stanowisk pomiarowych (16 stacji w województwie) nie zarejestrowano przekroczenia normy średniorocznej oraz dozwolonych stężeń 24-godzinnych (prawo dopuszcza 35 dni z przekroczeniem stężenia średniodobowego 50 µg/m³). Najwyższe stężenie średnie w ciągu roku odnotowano w Pleszewie – 31 µg/m³, a liczba dni z przekroczeniem normy dla 24 godzin wyniosła 27 oraz w Mosinie – 27 µg/m³ z przekroczeniem 29 dób. W układzie przestrzennym stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ średnie roczne nie przekroczyły poziomu normatywnego, a w przeważającym obszarze województwa wielkopolskiego nie osiągały 50% poziomu dopuszczalnego. Wyższe stężenia odnotowano w rejonie Kalisza, Konina i Poznania, natomiast najniższe w północnej części województwa. Podobnie rozkładały się stężenia dobowe.

W przypadku pyłu PM_{2,5} ocena jakości powietrza opiera się na jednej wartości kryterialnej – stężeniu średnim dla roku (w wielkopolskim na podstawie pomiarów przeprowadzonych w Poznaniu, Kaliszu, Kościanie oraz Pleszewie). W 2023 r. na żadnym stanowisku prowadzącym pomiar pyłu PM_{2,5} nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej normy (20 µg/m³). Stężenia średnioroczne mieściły się w zakresie od 14 µg/m³ w Poznaniu do 19 µg/m³ w Pleszewie. W rozkładzie przestrzennym najwyższe wartości stężenia średniego rocznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} stwierdzono na terenach miejskich, m.in. w Poznaniu, Kaliszu, Ostrowie Wielkopolskim, Pleszewie, Krotoszynie, najniższe natomiast charakteryzowały północne obszary województwa wielkopolskiego.

Emisja zanieczyszczeń gazowych kształtowała się na poziomie 6127,1 tys. ton (o 23,8% mniej niż przed rokiem), tj. 3,5% ilości wyemitowanej w kraju, w tym bez dwutlenku węgla – 22,1 tys. ton (o 14,0% mniej niż w 2022 r.). Średnio na 1 km² powierzchni województwa przypadało 205,4 tony zanieczyszczeń gazowych (w kraju 550,3), w tym bez dwutlenku węgla – 0,7 tony (w kraju 2,9). Emisja dwutlenku siarki wyniosła 5,0 tys. ton (o 21,5% mniej niż przed rokiem), tlenków azotu w przeliczeniu na NO₂ – 6,1 tys. ton (o 16,3% mniej), a dwutlenku węgla – 6105,0 tys. ton (o 23,9% mniej). Ponadto do atmosfery trafiło 3,1 tys. ton tlenku węgla (o 17,7% mniej niż w 2022 r.). Największą ilość gazowych zanieczyszczeń powietrza wyemitowały zakłady zlokalizowane w Koninie – 42,1% i Poznaniu – 25,2%.

Średnio na 1 km² powierzchni województwa wyemitowano 205,4 tony zanieczyszczeń gazowych, w tym bez dwutlenku węgla 0,7 tony

Wykres 4. Emisja zanieczyszczeń gazowych^a z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza

a Bez dwutlenku węgla.

Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych zostały zainstalowane w 24 zakładach, tj. w 16,8% zakładów uciążliwych dla czystości powietrza i zatrzymano w nich 56,3% zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) wyemitowanych do atmosfery (w kraju 74,1%). W najwyższym stopniu został zredukowany dwutlenek siarki, który został zatrzymany i zneutralizowany w 84,5% w stosunku do wytworzonej ilości. Najwyższa redukcja zanieczyszczeń została odnotowana w Koninie – 90,1% wytworzonej ilości, na terenie Poznania – 63,9% oraz w powiecie poznańskim – 36,4%.

Wykorzystanie, zanieczyszczenie i ochrona wód

W 2023 r. pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej w wielkopolskim wyniósł 912,8 hm³ i stanowił 11,0% ilości wody pobranej w kraju. W porównaniu z 2022 r. odnotowano spadek poboru wody o ponad jedną czwartą (26,3%), który został spowodowany w głównej mierze mniejszym zapotrzebowaniem na cele produkcyjne – o 34,9%. Zmalał również pobór wody na potrzeby napełniania i uzupełniania stawów rybnych – o 1,3% oraz eksploatacji sieci wodociągowej – o 0,3%. Na 1 km² powierzchni województwa pobrano 30,6 dam³ wody (przed rokiem 41,5 dam³), podczas gdy dla Polski wskaźnik ten wyniósł 26,5 dam³ (w 2022 r. – 30,0 dam³).

Największą część pobranej wody, tj. 603,3 hm³ (66,1% ogólnego poboru) przeznaczono na cele produkcyjne. Na cele eksploatacji sieci wodociągowej pobrano 222,1 hm³ wody (24,3%), a na potrzeby napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 87,5 hm³ wody (9,6%). Woda na cele produkcyjne pochodziła głównie z ujęć powierzchniowych (96,1%), podczas gdy na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej – z ujęć podziemnych (92,6%).

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło w 2023 r. 874,8 hm³, tj. 27,5% mniej niż w roku poprzednim. Na przemysł zużyto 69,1% wody, eksploatację sieci wodociągowej – 20,9%, a na napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych – 10,0%. Woda zużyta w województwie stanowiła 11,0% wody zużytej w kraju. Zużycie wody w ramach eksploatacji sieci wodociągowej wyniosło 183,3 hm³ (wzrost o 0,6% w stosunku do 2022 r.), w tym 140,4 hm³ w gospodarstwach domowych (wzrost o 1,0%). Średnie roczne zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniosło 250,6 m³ (przed rokiem 345,2 m³), a w kraju 210,1 m³ (w 2022 r. – 237,2 m³).

W 2023 r. bezpośrednio do wód lub do ziemi odprowadzono 753,8 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, tj. o 31,8% mniej niż przed rokiem (w kraju spadek o 12,8%). Bezpośrednio z zakładów odprowadzono 625,7 hm³ ścieków (83,0% ogólnej ilości) i w 92,2% nie wymagały one oczyszczania, gdyż były to umownie czyste wody chłodnicze. Natomiast siecią kanalizacyjną odprowadzono 128,2 hm³ ścieków (17,0% ogólnej ilości), które niemal w całości zostały oczyszczone. Ścieki odprowadzone z terenu województwa stanowiły 11,0% ilości ścieków odprowadzonych w kraju.

Oczyszczenia wymagało 177,1 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, tj. 23,5% ogólnej ilości (o 14,0% mniej niż przed rokiem). Łącznie oczyszczono 176,2 hm³, tj. 99,5% ścieków wymagających oczyszczania. Najwięcej ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia odprowadzono z obszaru powiatu konińskiego – 23,3% oraz z Poznania – 18,7%.

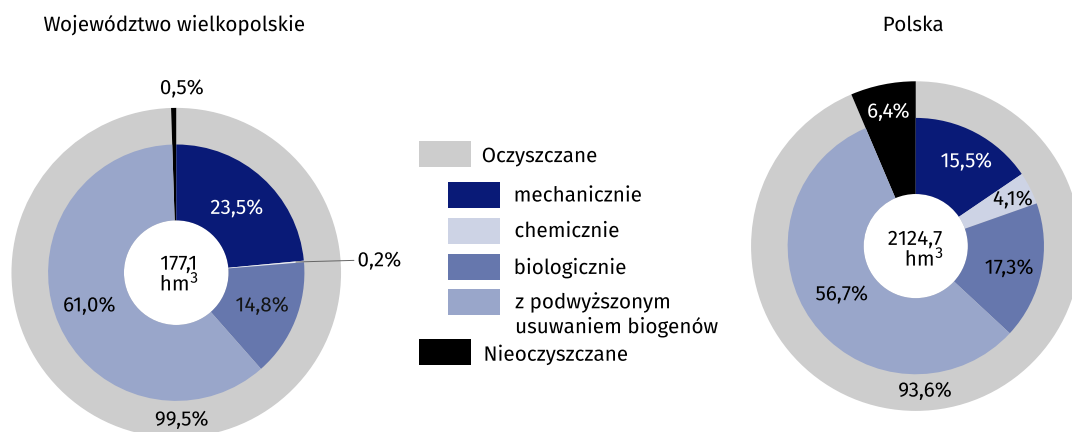
Obserwowana jest zmiana podejścia do sposobu oczyszczania ścieków, tj. wypieranie metod zorientowanych na mechaniczne usuwanie zanieczyszczeń przez wysokoefektywne technologie oczyszczania ścieków z pogłębionym usuwaniem związków azotu i fosforu. W oczyszczalniach z podwyższonym usuwaniem biogenów oczyszczono – 61,0% ścieków wymagających oczyszczenia (wzrost o 9,7 p.proc. w porównaniu z 2022 r., w kraju 56,7%), w mechanicznych oczyszczalniach – 23,5% (spadek o 12,6 p.proc., w kraju 15,5%), w biologicznych – 14,8% (wzrost o 2,6 p.proc., w kraju 17,3%), chemicznych – 0,2% (podobnie jak przed rokiem, w kraju 4,1%) i były to wyłącznie ścieki przemysłowe. Procesowi oczyszczania nie poddano 0,9 hm³ ścieków.

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 km² powierzchni województwa wyniósł 30,6 dam³

Średnie roczne zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniosło 250,6 m³

Bezpośrednio z zakładów odprowadzono do wód lub do ziemi – 83,0% ścieków, a siecią kanalizacyjną – 17,0%

Wykres 5. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone bezpośrednio do wód lub ziemi w 2023 r.

Na terenie województwa działało 399 oczyszczalni ścieków (o 10 mniej niż przed rokiem), z tego 326 komunalnych (w 2022 r. 328) oraz 73 przemysłowe (przed rokiem 81). Są to przede wszystkim oczyszczalnie biologiczne – 73,7% ogólnej liczby oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów – 22,1%. W 2023 r. z oczyszczalni ścieków korzystało 73,6% ludności województwa (w kraju 75,9%).

Problemem towarzyszącym oczyszczaniu ścieków są powstające podczas oczyszczania specyficzne odpady w postaci osadów ściekowych, które ze względu na swoje właściwości wymagają odpowiedniego zagospodarowania. W 2023 r. w oczyszczalniach ścieków przemysłowych i komunalnych wytworzono 84,7 tys. ton suchej masy osadów ściekowych, tj. o 5,5% mniej niż przed rokiem. Stanowiły one 9,0% wielkości powstałej w kraju i znaczna ich część pochodziła z oczyszczalni komunalnych (77,5%). Około jedna trzecia wytworzonych osadów znalazła zastosowanie w rolnictwie. W stosunku do 2022 r. o ponad jedną czwartą wzrosła ilość osadów ściekowych stosowanych do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu, natomiast w przypadku masy osadów wykorzystywanych do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne, odnotowano ponad 85% spadek. Ponadto spadła ilość osadów przekształcanych termicznie – o 14,9% oraz wykorzystywanych w rolnictwie – o 10,8%.

Odpady przemysłowe

Uciążliwość odpadów przejawia się przede wszystkim zanieczyszczeniem wody i gleby, skażeniem powietrza, niszczeniem walorów estetycznych i krajobrazowych oraz wyłączeniem z użytkowania terenów rolnych i leśnych zajmowanych pod ich składowanie.

W 217 zakładach wytwarzających odpady powstało 2332,5 tys. ton odpadów przemysłowych, tj. o 518,1 tys. ton (o 18,2%) mniej niż w 2022 r. (w kraju spadek o 5,0%). Wśród wytworzonych odpadów dominowały te pochodzące z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych) oraz odpady z procesów termicznych, głównie z elektrowni i innych zakładów energetycznego spalania paliw. Najwięcej odpadów w województwie wytworzyły zakłady zlokalizowane na obszarze Poznania – 21,3% (wzrost o 6,4 p.proc. w porównaniu z 2022 r.), Konina – 14,7% (spadek o 4,9 p.proc.) oraz powiatu poznańskiego – 11,8% (spadek o 0,3 p.proc.).

Na 1 km² powierzchni województwa przypadało średnio 78,2 tony wytworzonych odpadów, bez komunalnych (w 2022 r. – 95,6), a w kraju – 348,2 tony (przed rokiem – 367,9). Przeważającą część, tj. 81,1% wytworzonych w 2023 r. odpadów przemysłowych poddano odzyskowi.

W końcu 2023 r. na składowiskach własnych zakładów nagromadzono 61782,3 tys. ton odpadów uciążliwych dla środowiska (z wyłączeniem odpadów komunalnych), tj. 3,4% odpadów w kraju. W ciągu roku masa odpadów zmniejszyła się o 1,6%. Podobnie jak w 2022 r. średnio na 1 km² powierzchni województwa przypadało 2,1 tys. ton nagromadzonych odpadów, a powierzchnia niezrekultywowanych terenów składowania wyniosła 624,3 ha i była mniejsza o 5,2 ha niż przed rokiem.

W porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano spadek ilości wytworzonych odpadów przemysłowych o 18,2%

Średnio na 1 km² powierzchni województwa przypadało 2,1 tys. ton nagromadzonych odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych)

Odpady komunalne

Odpady komunalne, powstałe w wyniku działalności bytowo-gospodarczej ludności, uciążliwe dla środowiska, gromadzone są na składowiskach kontrolowanych. W końcu 2023 r. w województwie znajdowało się 26 czynnych składowisk o powierzchni 165,1 ha, wszystkie wyposażone w instalacje do odgazowywania. Instalacje z gazem uchodzącym bezpośrednio do atmosfery stanowiły 27,0% tych urządzeń, 51,4% instalacje służące do unieszkodliwiania gazu poprzez spalanie bez odzysku energii, natomiast 21,6% instalacje z odzyskiem energii. W ciągu roku zamknięto dwa składowiska o łącznej powierzchni 8,4 ha oraz zrekultywowano 7,7 ha czynnych składowisk, na których unieszkodliwiane były odpady komunalne.

W 2023 r. usługę odbierania i zbierania odpadów komunalnych świadczyły 134 zakłady (o jeden mniej niż przed rokiem), które łącznie zebrały 1362,3 tys. ton odpadów, tj. o 2,3% więcej niż w 2022 r. Odpady te stanowiły 10,1% masy odpadów zebranych w kraju. Większość odpadów, tj. 87,3% pochodziła z gospodarstw domowych (wzrost o 2,9%), natomiast z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji) – 12,7% (spadek o 1,4%). W 2023 r. funkcjonowało 210 punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (przed rokiem 209).

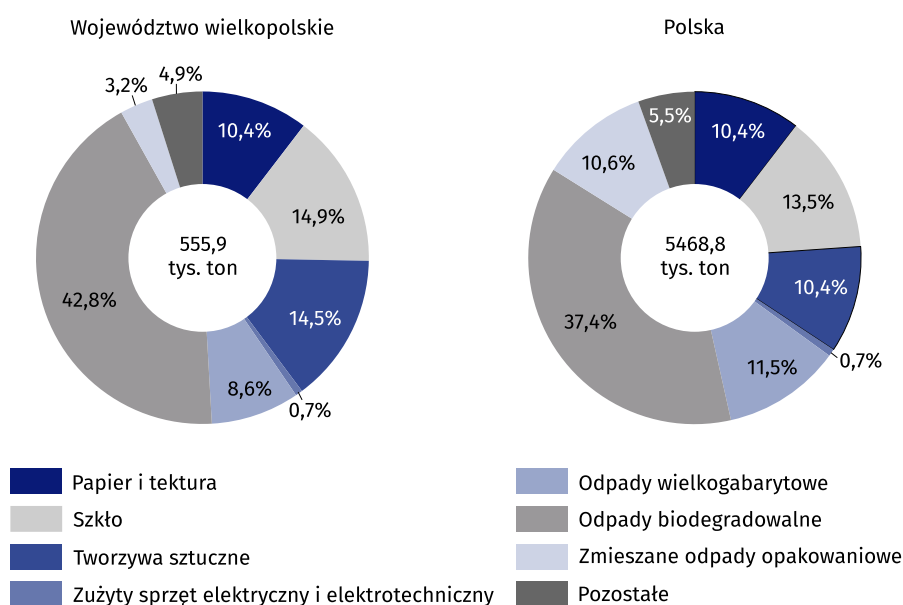
Przeciętnie na 1 mieszkańca województwa przypadało 390,3 kg zebranych odpadów komunalnych (380,7 kg w 2022 r.; w kraju 356,7 kg wobec 354,8 kg w 2022 r.), w tym z gospodarstw domowych – 340,8 kg (330,6 kg w 2022 r.; w kraju 308,0 kg wobec 306,2 kg w 2022 r.). Wskaźnik ilości wytworzonych odpadów na mieszkańca w województwie wielkopolskim jest jednym z najwyższych w kraju, po dolnośląskim (415,0 kg), lubuskim (408,7 kg) i zachodniopomorskim (401,0 kg). Najniższą jego wartość odnotowano w podkarpackim – 243,6 kg.

W 2023 r. zaobserwowano zarówno wzrost masy wytworzonych odpadów zmieszanych, jak i masy odpadów zebranych selektywnie. Zakłady oczyszczania zlokalizowane na terenie województwa zebrały 806,4 tys. ton odpadów zmieszanych (o 0,7% więcej niż przed rokiem) oraz 555,9 tys. ton odpadów wyselekcjonowanych (o 4,9% więcej). Odpady zebrane selektywnie stanowiły 40,8% ogólnej ilości odpadów (w kraju 40,7%). Na 1 mieszkańca województwa przypadało 231,0 kg zebranych odpadów zmieszanych (229,1 kg w 2022 r.; w kraju 211,7 kg wobec 213,1 kg w 2022 r.) oraz 159,3 kg odpadów zebranych selektywnie (151,6 kg w 2022 r.; w kraju 145,1 kg wobec 141,7 kg w 2022 r.).

Średnio na 1 mieszkańca województwa przypadało 390,3 kg zebranych odpadów komunalnych, w tym z gospodarstw domowych 340,8 kg

Na 1 mieszkańca województwa przypadało średnio 231,0 kg odpadów zmieszanych i 159,3 kg odpadów zebranych selektywnie

Wykres 6. Odpady komunalne zebrane selektywnie w 2023 r.

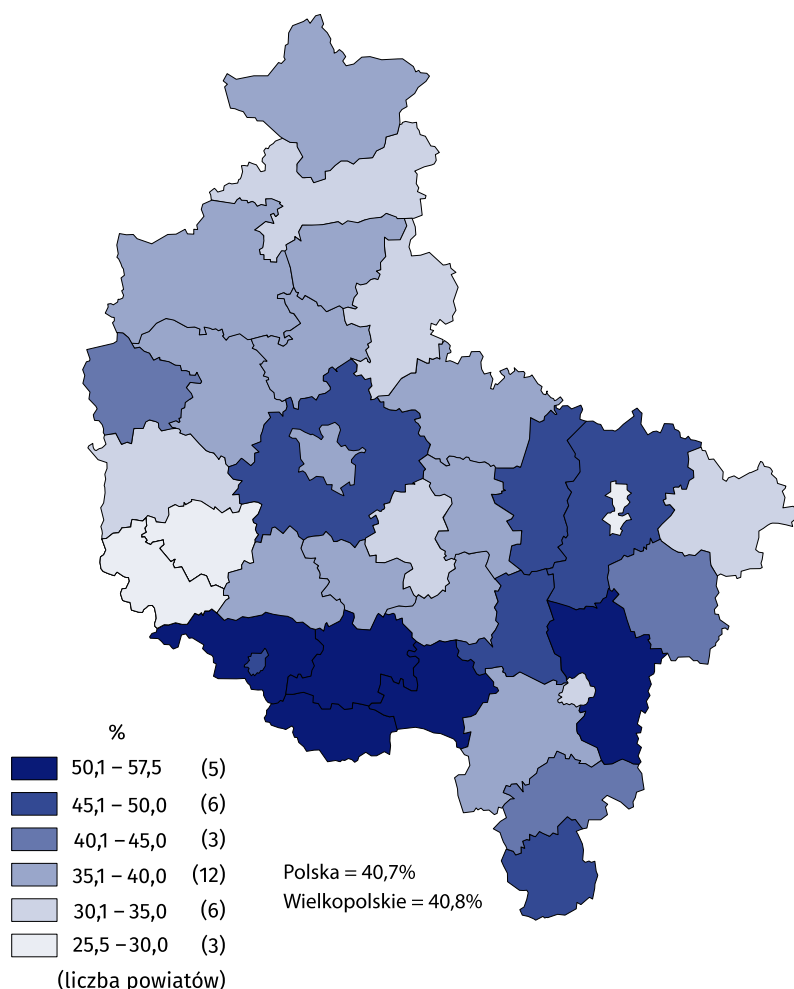

W strukturze odpadów zebranych selektywnie największy udział miały odpady biodegradowalne (42,8%), dla których zanotowano wzrost o 2,1 p.proc. W porównaniu z 2022 r. zwiększyła się zbiórka papieru i tektury (o 0,4 p.proc.) i tworzyw sztucznych (o 0,3 p.proc.), natomiast

zmałał udział szkła (o 3,4 p.proc.), odpadów wielkogabarytowych (o 0,8 p.proc.) oraz zmieszanych odpadów opakowaniowych (o 0,6 p.proc.). Przeciętnie na 1 mieszkańca zebrano 68,1 kg odpadów biodegradowalnych (61,7 kg przed rokiem), 23,7 kg szkła (27,7 kg w 2022 r.), 23,1 kg tworzyw sztucznych (21,6 kg w roku poprzednim), 16,6 kg papieru i tektury (15,1 kg w 2022 r.) oraz 13,7 kg odpadów wielkogabarytowych (14,3 kg przed rokiem). W miastach w 2023 r. zebrano selektywnie 175,1 kg odpadów na mieszkańca, a na obszarach wiejskich natomiast 141,3 kg.

Udział selektywnie zebranych odpadów w stosunku do ogólnej ilości odpadów jest bardzo zróżnicowany w poszczególnych powiatach i gminach województwa i znacząco zależy od tego w jaki sposób system zbierania tych odpadów został zorganizowany przez władze lokalne. W wielkopolskim najwyższy odsetek selektywnej zbiórki odpadów zanotowano w powiatach: leszczyńskim (57,5%, wzrost o 9,1 p.proc. w stosunku do 2022 r.), rawickim (56,8%, wzrost o 15,7 p.proc.) i krotoszyńskim (52,2%, wzrost o 1,2 p.proc.). Najmniejszym udziałem wyselekcjonowanych odpadów charakteryzowały się powiaty grodziski (25,5%, podobnie jak przed rokiem) i wolsztyński (27,5%, spadek o 0,7 p.proc.), a także Konin (29,0%, spadek o 1,2 p.proc.). W 2023 r. gmina Kazimierz Biskupi osiągnęła najwyższy w wielkopolskim – bliski 70% – poziom zebranych selektywnie odpadów w stosunku do wszystkich zebranych i odebranych odpadów, natomiast w 6 gminach (Grodzisk Wielkopolski, Miedzichowo, Opatówek, Kamieniec, gmina miejska Kościan, Sieroszewice) zebrano selektywnie poniżej 20% odpadów.

Mapa 1. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w 2023 r.

Spośród zebranych odpadów komunalnych 765,5 tys. ton poddanych zostało odzyskowi, m.in. recyklingowi – 171,1 tys. ton (12,6%), przekształceniu termicznemu z odzyskiem energii – 400,2 tys. ton (29,4%), biologicznym procesom przetwarzania (kompostowaniu lub fermentacji) – 194,3 tys. ton (14,3%). Do unieszkodliwienia skierowano 191,5 tys. ton odpadów, głównie przez ich składowanie – 191,3 tys. ton (14,0%).

Na składowiska skierowano 14,0% odpadów komunalnych

W ciągu roku zlikwidowano 976 dzikich wysypisk, z których łącznie zebrano 3,4 tys. ton odpadów komunalnych, tj. blisko 3-krotnie więcej niż w 2022 r. Ponad połowa z nich (53,0%) znajdowała się na terenach miejskich. Na koniec 2023 r. odnotowano istnienie 73 nielegalnych wysypisk o łącznej powierzchni 104,5 tys. m², z czego 43 były umiejscowione na terenach wiejskich.

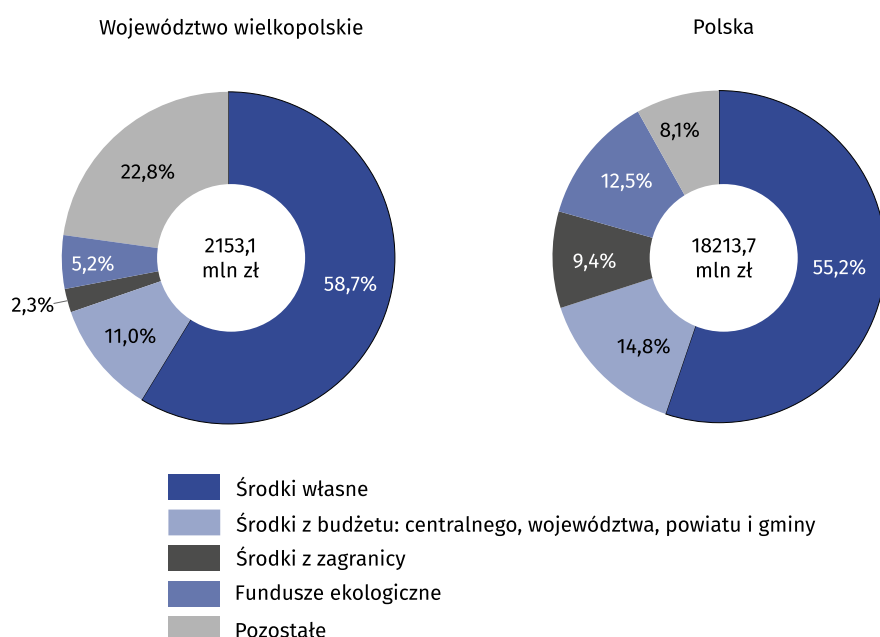
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej

W 2023 r. na inwestycje oraz środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej przeznaczono łącznie 2541,5 mln zł (w cenach bieżących), tj. o 693,5 mln zł więcej (o 37,5%) niż przed rokiem (w kraju wzrost o 25,8%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wielkość nakładów poniesionych na te cele kształtowała się na poziomie 728 zł (przed rokiem 529 zł), a w kraju 598 zł (w 2022 r. 473 zł).

Nakłady na środki trwałe i inwestycje służące ochronie środowiska w 2023 r. wyniosły 2153,1 mln zł (w cenach bieżących) i były o 42,2% wyższe niż przed rokiem. Stanowiły 11,8% krajowych nakładów, co lokowało wielkopolskie na 2. pozycji wśród województw, po mazowieckim. Znaczną część nakładów poniesiono na inwestycje zlokalizowane na terenach miejskich. Na gospodarkę ściekową i ochronę wód przeznaczono 37,9% ogółu nakładów (39,6% w 2022 r.), a na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu przeznaczono 35,4% tej kwoty (52,4% przed rokiem). Środki poniesione na ochronę środowiska pochodziły głównie ze środków własnych inwestorów.

Nakłady na ochronę środowiska w województwie wielkopolskim stanowiły 11,8% wydatków poniesionych na ten cel w kraju

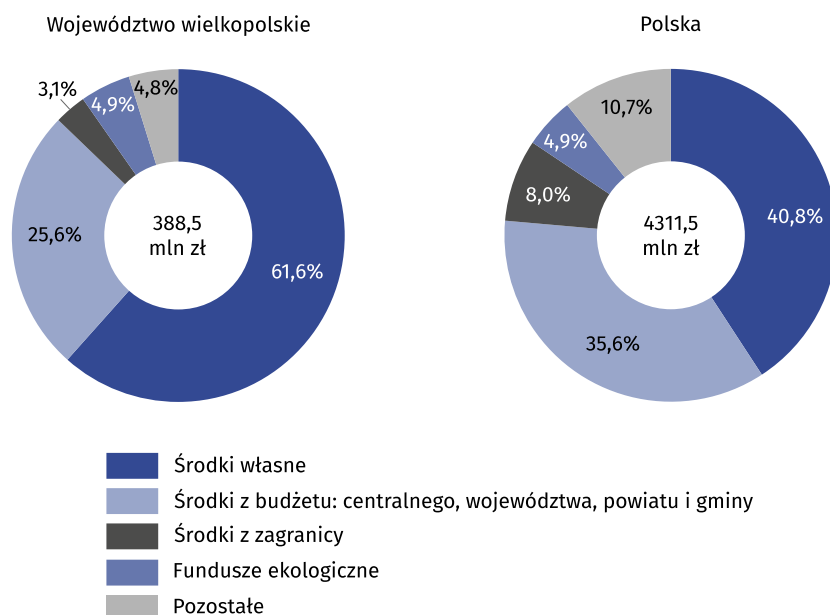
Wykres 7. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według źródeł finansowania w 2023 r.

Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu przeznaczono 762,4 mln zł (o 3,9% mniej niż 2022 r.), w tym na niekonwencjonalne źródła energii – 27,1% tych środków, a na modernizację kotłowni i ciepłowni – 16,9%.

W 2023 r. na inwestycje oraz środki trwałe w zakresie gospodarki ściekowej i ochrony wód poniesiono nakłady w wysokości 815,0 mln zł (wzrost o 35,9% w stosunku do 2022 r.), w tym na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe – 75,7%, a na oczyszczanie ścieków komunalnych – 21,5%.

Wykres 8. Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według źródeł finansowania w 2023 r.

Nakłady na gospodarkę wodną w województwie wielkopolskim stanowiły 9,0% nakładów poniesionych na ten cel w kraju

Nakłady na środki trwałe i inwestycje służące gospodarce wodnej w 2023 r. wyniosły 388,5 mln zł (w cenach bieżących). Były one wyższe niż przed rokiem o 16,2% i stanowiły 9,0% nakładów poniesionych na te cele w kraju. Pod względem wielkości tych nakładów wielkopolskie zajmowało 3. miejsce wśród województw. Większość środków, tj. 47,5% przeznaczono na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody (przed rokiem 28,1%) oraz na ujęcia i doprowadzenia wody – 46,8% (w 2022 r. – 58,8%).

Nakłady poniesione na gospodarkę wodną finansowane były głównie ze środków własnych inwestorów oraz budżetu centralnego i jednostek samorządu terytorialnego.

Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej

W 2023 r. w wyniku realizacji inwestycji ochrony środowiska oddano do eksploatacji 4 oczyszczalnie ścieków o łącznej przepustowości 1808 m³/dobę (w tym 3 oczyszczalnie ścieków komunalnych o łącznej przepustowości 1782 m³/dobę). Nowo oddane oczyszczalnie zlokalizowane były na obszarach wiejskich. Dodatkowo przekazano do eksploatacji 171 indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków – o łącznej przepustowości 1033 m³/dobę i 2 podczyszczalnie ścieków przemysłowych – o przepustowości 303 m³/dobę. Oddano 361,7 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki (z czego 278,2 km na obszarach wiejskich) oraz 78,9 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej wody opadowe.

W 2023 r. oddano do użytku urządzenia zaopatrzenia w wodę (tj. ujęcia i stacje uzdatniania wody) o łącznej wydajności 27,5 tys. m³/dobę. Wydajność nowo oddanych ujęć wodnych wyniosła 14,7 tys. m³/dobę, a stacji uzdatniania wody 12,8 tys. m³/dobę. Wybudowano 1 zbiornik wodny o łącznej pojemności całkowitej 242 tys. m³. Oddano do użytku 246,0 km sieci wodociągowej (w tym 180,9 km na terenach wiejskich) oraz wybudowano lub zmodernizowano ok. 17,1 km obwałowań przeciwpowodziowych.

W zakresie ochrony powietrza zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowych wyniosła ok. 24 tony/rok oraz urządzeń do neutralizacji zanieczyszczeń gazowych – 2,6 tys. ton/rok.

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło danych GUS”, a w przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez GUS prosimy o zamieszczenie informacji: „Opracowanie własne na podstawie danych GUS”.

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny w Poznaniu
Dyrektor Jacek Kowalewski

Tel.: 61 2798 266

Współpraca z Mediami:

Arleta Olbrot
Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych

Tel.: 61 2798 345

e-mail: a.olbrot@stat.gov.pl

Rozpowszechnianie:
Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych
Wojewódzkie Informatorium Statystyczne

Tel.: 61 2798 320, 61 2798 323

poznan.stat.gov.pl

[@Poznan_STAT](https://twitter.com/Poznan_STAT)

[@PoznanSTAT](https://www.facebook.com/PoznanSTAT)

[@UrzadStatystycznywPoznaniu](https://www.youtube.com/@UrzadStatystycznywPoznaniu)

Powiązane opracowania

[Ochrona środowiska 2023](#)

[Stan i ochrona środowiska w województwie wielkopolskim w 2022 r.](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Bank Danych Lokalnych \(BDL\)](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej](#)

[Emisja zanieczyszczeń powietrza](#)

[Grunty zdegradowane](#)

[Grunty zdewastowane](#)

[Inwestycje gospodarki wodnej](#)

[Inwestycje ochrony środowiska](#)

[Ochrona przyrody](#)

[Oczyszczalnia ścieków](#)

[Odpady](#)

[Pobór wody na cele produkcyjne](#)

[Ścieki](#)

[Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną](#)

[Zanieczyszczenia gazowe](#)

[Zanieczyszczenia pyłowe](#)

[Zasoby wodne](#)

[Zużycie wody](#)